Instytut Pamięci Narodowej

https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/49990,Walka-o-godna-smierc-IPN-oddaje-hold-powstancom-z-getta-warszawskiego.html
25.04.2024, 14:14

Walka o godną śmierć. IPN oddaje hołd powstańcom z getta warszawskiego

W 75. rocznicę powstania w getcie warszawskim Instytut Pamięci Narodowej wezwał do oddania hołdu żydowskim bohaterom

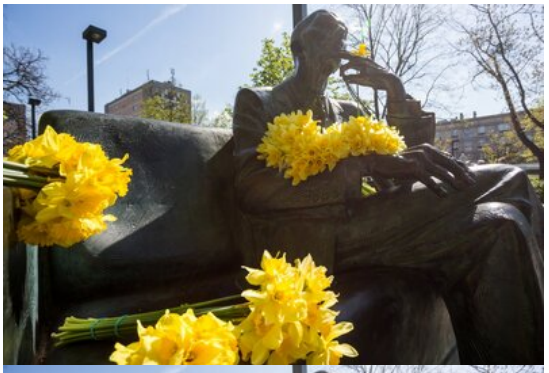
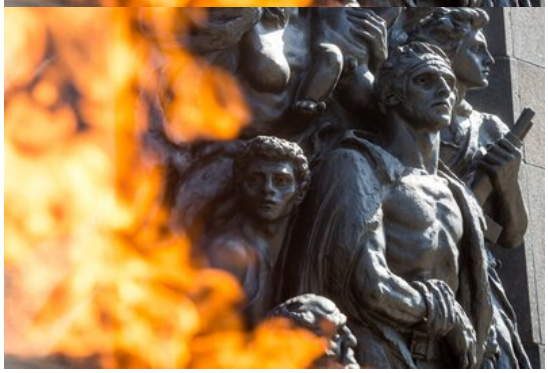
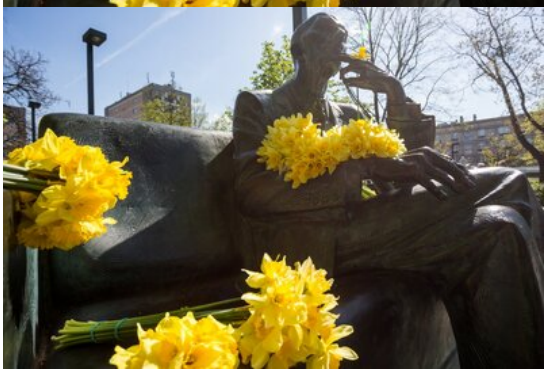

wejście
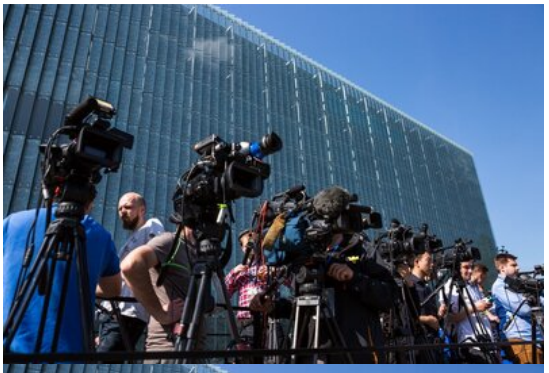

wejście
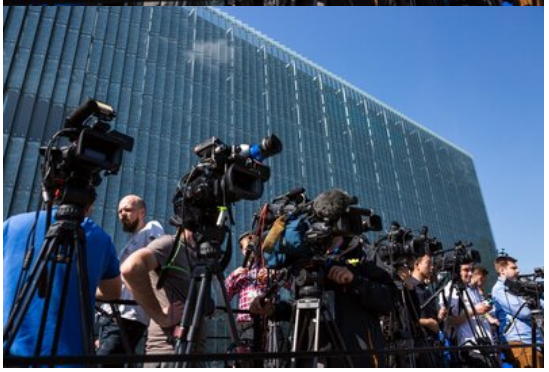

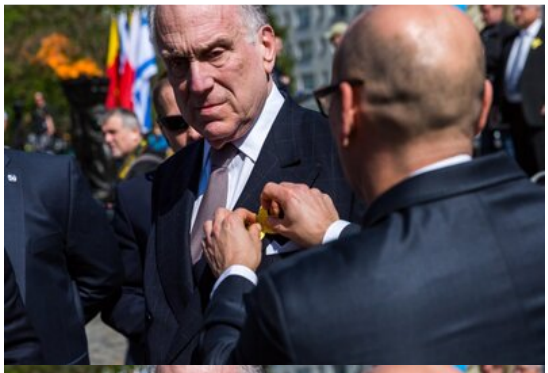

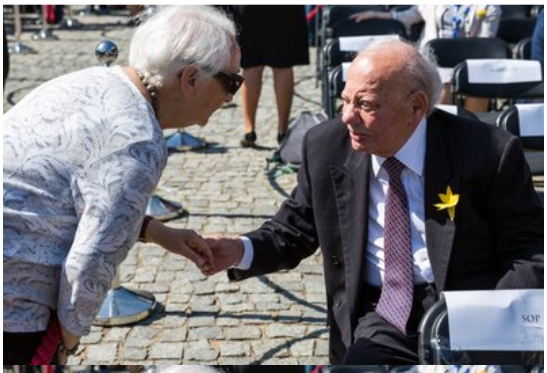

75. ROCZNIC
POWSTANIA W

75. ROCZNIC
POWSTANIA W

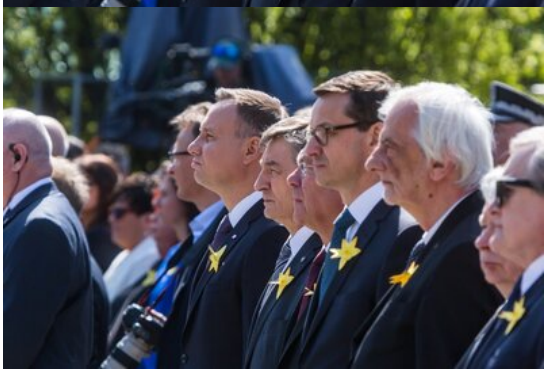

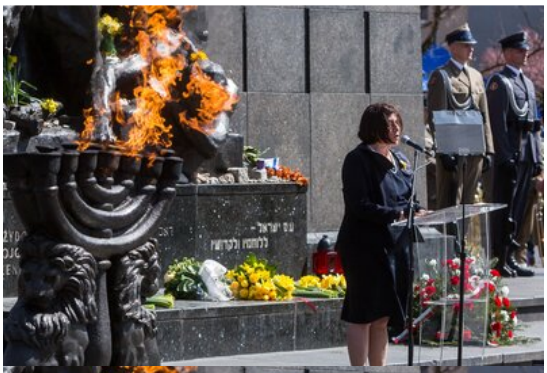

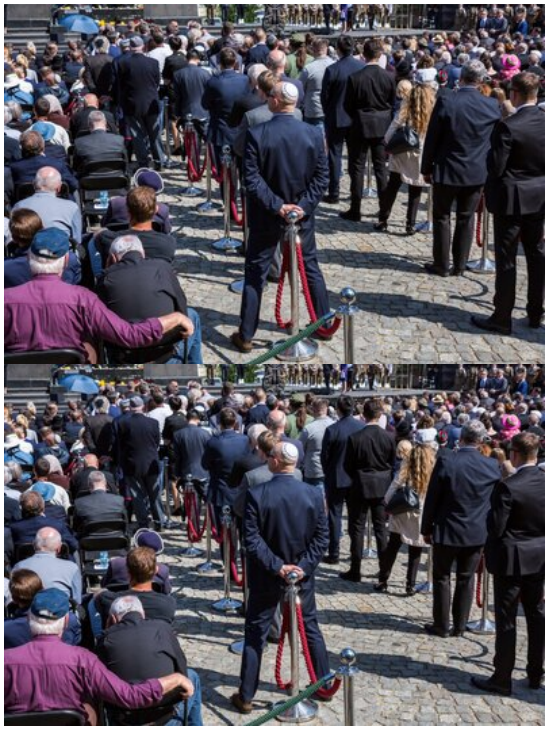

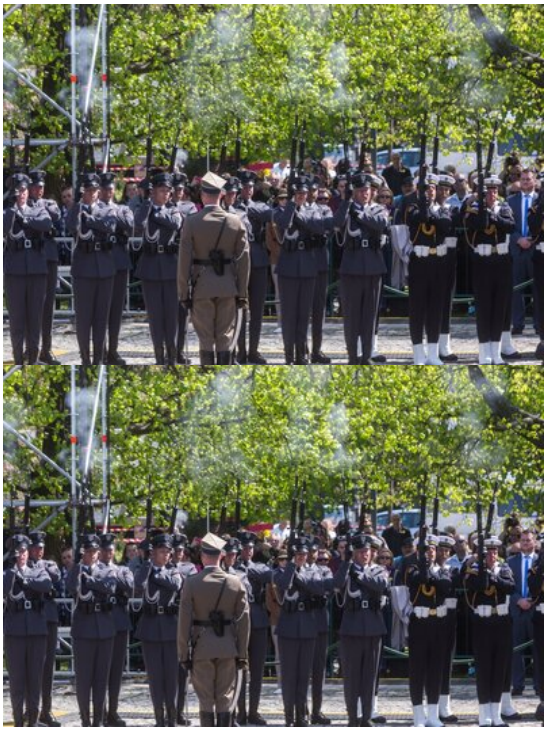

– Czy to w ogóle można nazwać powstaniem? Chodziło przecież o to, żeby się nie dać zarżnąć, kiedy po nas przyszli. Chodziło tylko o wybór sposobu umierania – wspominał po latach walkę z niemieckim okupantem Marek Edelman, jeden z przywódców Żydowskiej Organizacji Bojowej. 75 lat temu Żydzi z getta warszawskiego, wyniszczani przez Niemców i świadomi beznadziejności swego losu, chwycili za broń.

„Wiedzieliśmy, że nasz koniec już nadszedł. Wiedzieliśmy już wcześniej, że nas pokonają ale wiedzieliśmy też, że oni zapłacą wysoką cenę za nasze życie. Rzeczywiście tak się stało. To trudne do opisania i znajdzie się pewnie wielu, którzy nie uwierzą w to, ale kiedy Niemcy podeszli blisko, znaleźli się u stóp naszej mocno obsadzonej placówki i minęli nas w szyku i kiedy my wtedy rzuciliśmy bomby i granaty ręczne i kiedy zobaczyliśmy niemiecką krew przelewającą się po ulicach Warszawy, po tym jak tak wiele żydowskiej krwi i łez wcześniej popłynęło ulicami Warszawy, poczuliśmy w sobie wielką radość i już nie było ważne, co się stanie następnego dnia” – zapamiętała pierwsze walki z Niemcami Cywia Lubetkin, działaczka żydowskiego podziemia, uczestniczka dramatycznych wydarzeń sprzed 75 lat.

19 kwietnia 1943 r. bojownicy z Żydowskiej Organizacji Bojowej (ŻOB) i Żydowskiego Związku Wojskowego (ŻZW) stawili zbrojny opór oddziałom niemieckim, które likwidowały getto. Był to ostatni akt tragedii warszawskich Żydów, masowo wywożonych na śmierć do Treblinki.

Powstanie trwało niespełna miesiąc, a jego tragicznym epilogiem było wysadzenie 16 maja 1943 r. przez Niemców Wielkiej Synagogi na Tłomackiem. To właśnie wtedy dowodzący akcją tłumienia powstania generał SS Jürgen Stroop – autor raportu dokumentującego przebieg walk w getcie – mógł obwieścić, że „żydowska dzielnica w Warszawie już nie istnieje”.

75 lat po wybuchu powstania w getcie warszawskim Instytut Pamięci Narodowej uczcił bohaterstwo tych, którzy w obliczu śmierci zbrojnie sprzeciwili się niemieckiemu ludobójstwu.

> W założonym przez Niemców w 1940 r. getcie warszawskim znalazło się blisko pół miliona Żydów, którzy musieli toczyć walkę o przetrwanie w nieludzkich warunkach. W lipcu 1942 r. rozpoczęła się likwidacja getta, z którego do obozu w Treblince wywieziono 250 tys. osób. W kwietniu 1943 r. pozostali w getcie Żydzi, wzorem walecznych Machabeuszy z okresu starożytnego Izraela, chwycili za broń. Kilkuset bojowników z Żydowskiej Organizacji Bojowej i Żydowskiego Związku Wojskowego podjęło heroiczną, jednak pozbawioną szans na zwycięstwo walkę. Ciężko doświadczeni przez okupantów Polacy nie byli w stanie powstrzymać niemieckich zbrodni. Nie brakowało jednak osób decydujących się na niesienie pomocy prześladowanym. Rada Pomocy Żydom „Żegota" – organizacja działająca w ramach Polskiego Państwa Podziemnego – pomogła przetrwać Żydom, którym udało się wydostać z piekła, jakim było getto

– czytamy na plakatach IPN.

„Chodziło o pokazanie światu, że warszawskie getto walczy, że Żydzi potrafią stawić zbrojny opór, a wróg nie jest niezwyciężony, że można mu zadawać rany. I to się udało. Po raz pierwszy od czasu oblężenia polskiej stolicy we wrześniu 1939 roku widziano w tym mieście martwych, rannych i uciekających Niemców, widziano, że niepokonana armia niemiecka to mit" – pisze dr Marcin Urynowicz z IPN w artykule „Pokazali, że potrafią walczyć" („Pamięć.pl").

W 75. rocznicę powstania w getcie warszawskim Instytut Pamięci Narodowej wezwał wszystkich do oddania hołdu żydowskim bohaterom.

IPN od wielu lat zajmuje się badaniami historii Zagłady i stosunków polsko-żydowskich. Katalog publikacji z lat 2000–2016 obejmuje kilkadziesiąt pozycji, m.in. teki edukacyjne, książki „*Adam Czerniaków 1880–1942. Prezes getta warszawskiego*" Marcina Urynowicza, „Rozwiązanie kwestii żydowskiej w dystrykcie Galicja" (oprac. Andrzej Żbikowski), „Akcja Reinhardt. Zagłada Żydów w Generalnym Gubernatorstwie" pod redakcją Dariusza Libionki, „Zagłada Żydów zagłębiowskich" (red. Aleksandra Namysło), „Zagłada Żydów na polskiej prowincji" (red. Adam Sitarek, Michał Trębacz), „Getto białostockie. Doświadczenie Zagłady – świadectwa literatury i życia" Ewy Rogalewskiej.

W 2013 r. IPN opublikował raport Jurgena Stroopa „Żydowska dzielnica mieszkaniowa już nie istnieje!" w Internecie. Wszyscy znają zdjęcie stojącego w grupie przerażonych ludzi kilkuletniego żydowskiego chłopczyka w za dużej czapce, z podniesionymi rączkami, pod lufami niemieckich żołdaków – pochodzi ono z „Raportu". Integralną częścią raportu jest kilkadziesiąt fotografii. Przerażających i nie do zapomnienia.

W ostatnich latach doszły takie publikacje IPN jak „Otoczone drutem państwo. Struktura i funkcjonowanie administracji żydowskiej getta łódzkiego” Adama Sitarka (wersja polska i anglojęzyczna) czy „Elity i przedstawiciele społeczności żydowskiej podczas II wojny światowej**”** (red. nauk. Martyna Grądzka-Rejak, Aleksandra Namysło)**.**

Biuro Edukacji Narodowej IPN stworzyło scenariusz zajęć o getcie warszawskim wraz z materiałami. Zajęcia dla uczniów przybliżają główne problemy warszawskiego getta, sylwetki przywódców, m.in. Marka Edelmana, Antka Cukiermana czy szczegóły Wielkiej Akcji w getcie. Uczniowie mogą też zobaczyć na mapie, gdzie dokładnie znajdowała się żydowska dzielnica w stolicy.

ZAJĘCIA O GETCIE WARSZAWSKIM – MATERIAŁY DO POBRANIA
Getto warszawskie – scenariusz zajęć
Getto warszawskie – prezentacja
dr Marcin Urynowicz: Gross Aktion – zagłada warszawskiego getta
Karta pracy
Materiał pomocniczy 1 – getto na planie współczesnej Warszawy
Materiał pomocniczy 2 – pytania

IPN od wielu lat bada historię gett w całej Polsce – oto lista wystaw:

Minęło pół wieku, lecz pamięć pozostaje. Życie w krakowskim gettcie
IPN Kraków
Wystawa prezentuje obrazy z życia codziennego krakowskiego getta od momentu powstania do chwili likwidacji. Represje, zmaganie się z problemami dnia codziennego, tragiczne wydarzenia podczas wywózki do obozu śmierci zostały opatrzone komentarzem literackim z książki Romy Ligockiej „Dziewczynka w czerwonym płaszczyku”.

Zanim nadeszła Zagłada… Położenie ludności żydowskiej Zagłębia Dąbrowskiego w okresie okupacji
IPN Katowice
Ekspozycja jest wynikiem współpracy Instytutu Pamięci Narodowej, Instytutu Yad Vashem, Żydowskiego Instytutu Historycznego i Muzeum w Sosnowcu. Prezentuje historię społeczności żydowskiej Będzina, Sosnowca, Dąbrowy Górniczej, Zawiercia i innych miast zagłębiowskich w okresie okupacji hitlerowskiej. Na wystawie zostały pokazane nieznane dotąd zdjęcia i dokumenty pochodzące ze zbiorów instytucji tworzących ekspozycję, a także Archiwum Państwowego w Katowicach i osób prywatnych.

Nieobecni
IPN Łódź
Prezentacja wielkoformatowych powiększeń fotograficznych, ukazujących wizerunki mieszkańców Litzmannstadt Getto. Jej celem jest przywołanie „obecności”, przypomnienie o istnieniu liczącej ponad 230 tys. osób mniejszości żydowskiej w przedwojennej Łodzi

Tramwajem przez getto
IPN Łódź
Wystawa przybliża historię drugiego co do wielkości getta w okupowanej Europie. Podczas II wojny światowej Łódź straciła prawie jedną trzecią przedwojennych mieszkańców, co było niewątpliwie jednym z najważniejszych wydarzeń w historii społecznej naszego miasta. Nierozerwalnie związane są z nią dzieje łódzkich tramwajów, które były używane w getcie, jako środek transportu przymusowych robotników oraz wysiedleńców, a także kursowały wyłączoną z getta ul. Zgierską.

Getta i obozy dla ludności żydowskiej na Rzeszowszczyźnie podczas II wojny światowej
IPN Rzeszów
Przedstawiono hitlerowskie metody eksterminacji pośredniej: getta i obozy pracy, a także sposób tzw. ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej w całym Generalnym Gubernatorstwie.

„Aktion Reinhardt" – Zagłada Żydów w Generalnym Gubernatorstwie
IPN Lublin
W nocy z 16 na 17 marca 1942 r. rozpoczęła się likwidacja getta lubelskiego, pierwszego skupiska żydowskiego w Generalnym Gubernatorstwie, objętego Aktion Reinhardt, operacją mającą na celu fizyczną zagładę ludności żydowskiej w okupowanej Polsce centralnej.
Autorzy starają się wyjaśnić, czym była ta bezprecedensowa operacja i poprzez dokumenty, fragmenty relacji ocalałych i świadków pokazują, jak doszło do akcji, w jaki sposób ją zrealizowano, kim byli główni organizatorzy i sprawcy oraz jak na zagładę własnej społeczności zareagowali Żydzi. Nie zabrakło tu informacji o reakcjach Polaków, na oczach których rozegrał się dramat.

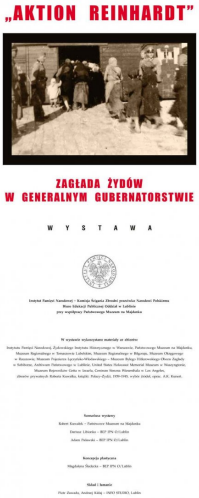

Zagłada żydowskich miasteczek
IPN Łódź
Wystawa prezentuje tragiczne losy mniejszości żydowskiej w regionie łódzkim w latach II wojny światowej. To właśnie na ziemi łódzkiej powstały pierwsze getta: w Piotrkowie Trybunalskim w październiku 1939 r. (pierwsze w okupowanej Polsce), w Łodzi w lutym 1940 r. (największe w regionie i drugie co do wielkości po warszawskim). Tu także – w Chełmnie nad Nerem – powstał pierwszy obóz zagłady. W Chełmnie, Treblince i Auschwitz-Birkenau zagazowano większość żydowskich mieszkańców woj. łódzkiego. Ostatnie getto na ziemiach polskich – Litzmannstadt Getto – Niemcy zlikwidowali w sierpniu 1944 r.

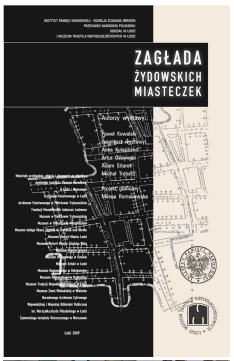

Byliśmy tu. Getto białostockie w 70. rocznicę zagłady
IPN Białystok
Wystawa prezentuje historię Żydów białostockich w okresie XX-lecia międzywojennego, ich zagładę w czasie II wojny światowej oraz powojenną spuściznę materialną.

W poniedziałek, 16 kwietnia 2018 r. Instytut Pamięci Narodowej zainicjował społeczną kampanię medialną „Odważni na szlaku Machabeuszy” w związku z 75. rocznicą powstania w getcie warszawskim.

Plakaty pokazujące bohaterstwo żydowskich powstańców zamieszczone zostały w prasie ogólnopolskiej i regionalnej: „Gościu Niedzielnym", „Sieci", „Do Rzeczy" (również platforma internetowa), „Polityce", „Naszym Dzienniku", „Rzeczpospolitej", „Gazecie Polskiej Codziennie" (również strona internetowa gpcodziennie.pl), „Polska The Times" (Metropolia Warszawska oraz 14 dzienników regionalnych: „Dziennik Łódzki", „Echo Dnia", „Gazeta Krakowska", „Nowiny", „Kurier Lubelski", „Dziennik Zachodni", „Nowa Trybuna Opolska", „Głos Wielkopolski", „Gazeta Wrocławska", „Gazeta Lubuska", „Głos Dziennik Pomorza", „Gazeta Pomorska",, „Dziennik Bałtycki, „Gazeta Współczesna" oraz platforma internetowa).

Plakaty IPN można oglądać również na nośnikach w tramwajach warszawskich i na ekranach stacji metra Świętokrzyska.

Instytut Pamięci Narodowej organizuje warsztaty dla nauczycieli (14 marca, Gorzów Wielkopolski) oraz spotkania edukacyjne dla uczniów (23 kwietnia, Gdańsk, ZSZ nr 9). 19 kwietnia w sali kinowej Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 w Pile (ul. J. Kilińskiego 16, godz. 11:30) odbędzie się prelekcja „Zagłada Żydów podczas II wojny światowej – Polacy ratujący Żydów" oraz projekcja filmu „Dzieci Ireny Sendlerowej". Wykład wygłosi Marta Szczesiak-Ślusarek (OBEN IPN w Poznaniu). 21 kwietnia w Domu Pamięci Żydów Górnośląskich w Gliwicach dr Aleksandra Namysło oprowadzi po wystawie „Życie przechowane. Mieszkańcy Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego z pomocą Żydom w okresie II wojny światowej" (oddział Muzeum w Gliwicach, ul. ks. J. Poniatowskiego 14, godz. 12.00). Warszawski IPN przygotował scenariusz gry ulicznej „Pomoc Armii Krajowej dla powstańców żydowskich w getcie warszawskim (wiosna 1943 r.)".